

ALŽBĚTA
Z YORKU

POSLEDNÍ BÍLÁ RŮŽE

ALISON
WEIROVÁ

Alžběta z Yorku

Vyšlo také v tištěné verzi

Alison Weirová

Alžběta z Yorku – e-kniha
Copyright © BB/art s. r. o., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALŽBĚTA
Z YORKU
POSLEDNÍ BÍLÁ RŮŽE

ALŽBĚTA Z YORKU

POSLEDNÍ BÍLÁ RŮŽE

ALISON
WEIROVÁ

Přeložil Zdeněk Hron

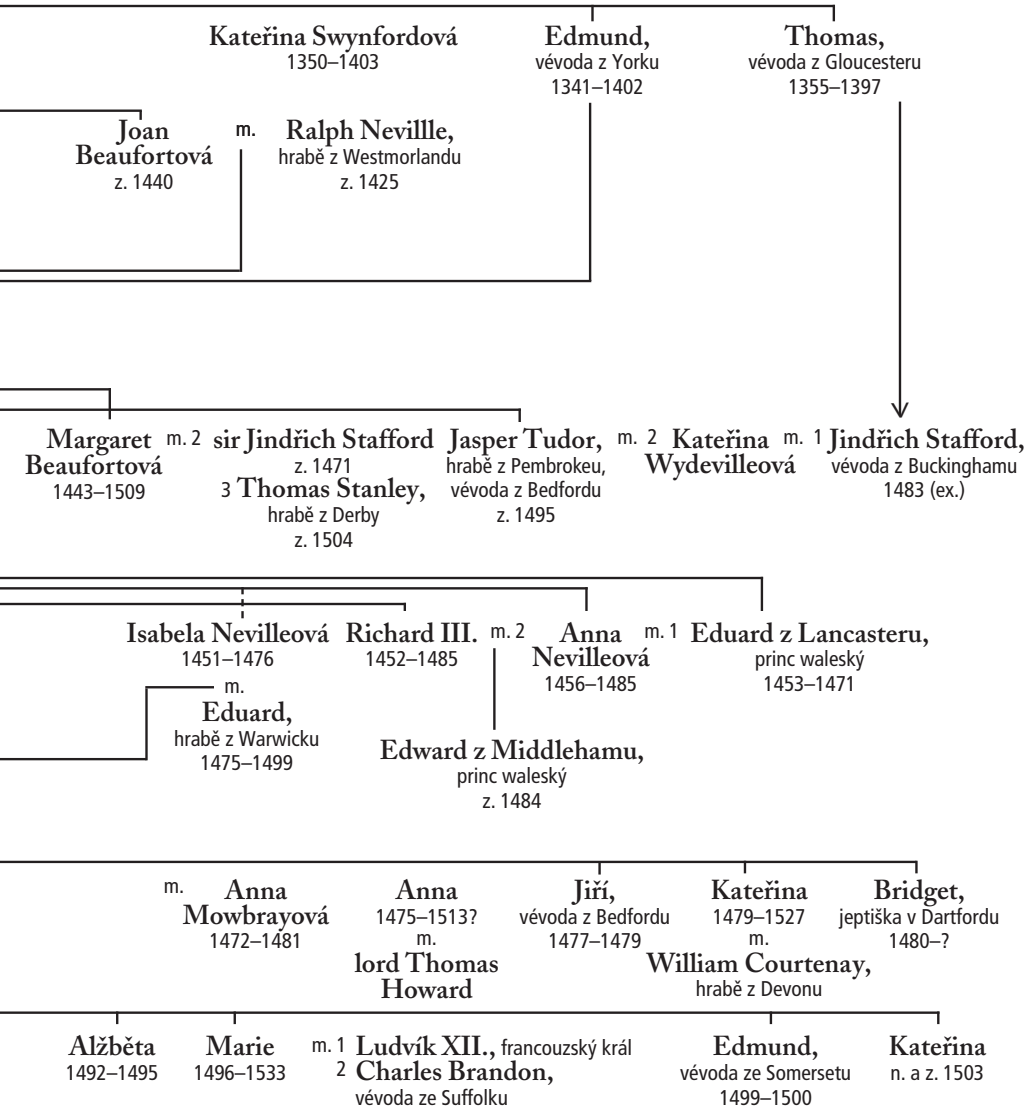
Vydalo nakladatelství BB/art s.r.o. v roce 2022
Bořivojova 75, Praha 3
Copyright © 2022 Alison Weir
All rights reserved.

Z anglického originálu *Elizabeth of York*.
The Last White Rose
(First published by Headline Review,
Great Britain, 2022)
přeložil © 2022 Zdeněk Hron
Redakce textu: Jiří Páček
Jazyková korektura: Mirka Jarotková

První vydání v českém jazyce

ISBN tištěné knihy: 978-80-7595-618-7
ISBN ePUB: 978-80-7595-619-4
ISBN MOBI (Kindle): 978-80-7595-620-0
ISBN PDF: 978-80-7595-621-7

Věnováno světlé památce Shelley Tuckerové
a otci Lukeovi (ctihodnému kanovníkovi Antonymu Verheesovi),
který mě pokaždé inspiroval

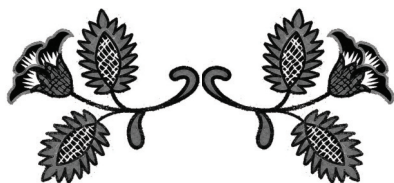

Ó královská panno,
oděj se královskými rouchy ve vší nádheře,
tisíc krásných služebnic s různým postavením
a se zvláštním posláním okolo tebe čeká,
aby zahalily tvou krásnou postavu. Hleď, tuhle těší
slonovinovým hřebenem učesat ti zlaté vlasy
a nakadeřit či splést ti každý lesklý pramínek
i ověncit ti skráně třpytivými klenoty,
proplést ti lokny drahokamy; tahle zas
zapne ti zářivý náhrdelník zasazený ve zlatě
kolem sněhobílé šíje, kdežto ona roztřásá
róbu, která se třpytí zlatem a purpurem,
a trpělivými zručnými prsty připevňuje ozdoby
na tvé jedinečné údy, a zde se budou skvět
drahocenné poklady nalezené v písku Orientu:
safír, azurový drahokam, jenž soupeří
se vznešenou klenbou oblohy, se zaleskne,
nejzelenější světlo tam zelenavý smaragd vydá,
a ohnivý karbunkl vyzářuje růžové paprsky
z ryzího zlata.

Epithalamium Giovanniho de' Gigli

Část první

Princezna

„Probud' se, Bessy! Vstávej!“

Alžběta sebou zavrtěla, zburcována neznámým šepotem. Co tu dělá její matka královna a proč s ní třese? Obvykle ji přece s úsměvem a s pozdravem „Dobré jitro, urozená princezno“ probouzí lady Bernersová. Ale matka se neusmívala a lady Bernersová, která třímala nad hlavou svíci, stála ve dveřích s kojnou, paní Jakesovou, držící v náruči novorozenou Cecílii. Byla s nimi ještě bába Riversová, která vedla za ruku ospalou malou Marii. Všechny ženy byly oblečené na vycházku. Byla však ještě tma a za úzkým okénkem nebylo vidět nejmenší náznak rozbřesku.

„Co se děje?“ zeptala se Alžběta, která se ihned probrala.

„Pšt!“ zašeptala královna a položila si prst na rty. „Všechny se musíme chovat velice tiše. Vstaň a já ti dám něco teplého na sebe.“

Že by ji oblékala *matka*? Její vznešená matka, jejíž královské ruce se jakživ neráčily snížit k žádné obyčejné domácí práci? Něco tedy není, jak má být.

Matka se pokusila o chabý úsměv. „Než jsem se stala královnou, tak jsme se i se všemi sestrami musely o sebe starat samy.“ Přetáhla Alžbětě přes hlavu lehkou košilku a oblékla jí kazajku a zelené zimní šaty, zahalila ji do pláště a přes obličej jí stáhla kapuci. Pak si vzala svůj plášť od báby Riversové, zahalila se do něho a zakryla tím naběhlé břicho. Obrátila se k ostatním ženám. „Půjdem.“ Ze ztišeného hlasu jí zazníval naléhavý tón.

„Co se děje, paní?“ zeptala se úplně zmatená Alžběta.

„Mlč! Povím ti to potom. Teď ani slovo. Musíme se chovat velice tiše.“

Všechny čtyři ženy s dětmi co nejrychleji prošly pod Lucernovou věží, a když míjely otevřené dveře světnice, v níž – naštěstí – hlasitě chrápaly strážce, které je měly hlídat, zadržely dech. A potom už se octly na ochozu, spěchaly dolů po schodech a Vodní uličkou k zadní bráně londýnského Toweru, která byla otevřená dokořán.

„Díky Bohu za toho věrného strážného,“ vydechla matka. Držela Alžbětku

pevně za ruku a vedla ji po Královniných schodech dolů k přístavišti, u něhož bylo vyvázáno několik člunů. Lady Bernersová zavolala na převozníka.

„Zajisté,“ odpověděl, a když nastupovala, vzal od ní děťátko. Královna s Alžbětou a bábou Riversovou následovaly za nimi a kojná s Marií nastoupily na palubu poslední. Převozník si vložil vesla do havlinek a vyplul na Temži.

Voda byla černá a zlověstná. Alžběta se třásla hrůzou a mrazivým chladem, jaký v noci bývá začátkem října. Londýn okolo nich spal. Ze tmy se ozval vzdálený hlas ponocného: „Nastala třetí hodina, chval každý duch Hospodina. Ať nás chrání od zlé moci.“

„Kéž by tomu tak bylo,“ zašeptala matka.

Alžběta si zoufale přála vědět, co zlého se stalo, ale poslechla matku a mlčela, ačkoli jí vrtalo hlavou, proč se v tuhle noční dobu plaví do Westminsteru.

„Je pozdě, abyste vy dobré paní byly venku,“ utrousil převozník, když míjeli hrad Baynard, v němž žila Alžbětina bába z rodu Yorků, která byla mnohem přísnější než bába Riversová. Ví snad o tomhle dobrodružství, které právě prožívají? Nejspíš jako všichni ostatní spí.

„Jedeme k mé dceři, která právě teď pracuje k porodu,“ prohlásila lady Bernersová. „Dostala jsem zprávu, že to jde velmi obtížně.“

Alžbětu tím překvapila, poněvadž provdaná dcera lady Bernersové, Anna, krátce předtím měla děťátko, kdežto ostatní zůstávaly ještě svobodné – a lady Bernersová jí vždycky kladla na srdce, že lhát se nemá.

„Tak vás tam dovezeme rychle,“ řekl dobromyslně převozník a zabral usilovněji vesly. Alžběta si všimla, že si ženy mezi sebou vyměnily významné pohledy.

Za chvíli se ze tmy vynořil rozsáhlý Westminsterský palác, tyčící se před nimi. Převozník přirazil k přístavišti a pak už rychle stoupaly po schodech nahoru a choulily se k sobě, když spěchaly podél zdi obklopující palácové nádvoří. Alžbětu zklamalo, že nevěšly bránou, nýbrž odbočily pryč od paláce; žila ve vznešených představách, že jdou k jejímu otci králi, který zase napraví všechno, co se pokazilo. Už dávno ho neviděla. Se dvěma malými sestřičkami a s matkou pobývaly v Toweru tak dlouho, až jí to připadalo jako celé věky.

Právě míjely Westminsterské opatství a procházely kostelem svaté Markéty. Brzy vyšlo děsivě najevo, že matka míří k nádherné stavbě útočiště, která stála proti němu. Vypadala stroze a zachmuřeně, měla sice podobu

chrámu, ale nevyzařovala z ní svatost, nýbrž hrozba. Alžběta navzdory svému mládí už věděla, že tam žijí zlí lidé – vrahové a zloději. Když jednou měla zlý sen, v němž se tam octla, lady Bernersová jí vysvětlila, že každý tu má právo požádat o azyl, což znamená, že tam nikdo nikoho nemůže zatknout ani pohnat před soud, protože se nachází na posvátné půdě, a ještě pod ochranou svatého Petra.

Posvátná půda to sice možná byla, avšak přesto šlo o proslule vykřičené místo a Alžběta se děsila toho, že tam má vejít. Když se hroutila děsem z takových vyhlídek, dostavily se slzy.

„Ticho,“ napomenula ji matka a sevřela ji pevněji.

Alžběta byla tak vyděšená, že ji ani nevnímala. „Ale proč tam jdeme, paní? Vždyť jsme neudělaly nic špatného. Nejsme přece zlodějky.“

„Buď zticha, Bessy. Pak ti všechno vysvětlím.“

Někdo položil Alžbětě ruku na rameno. Když vzhledla, spatřila, že se na ni usmívá její milá babička. „Bůh nad námi určitě bdí, dítě,“ uklidňovala ji. „Postará se, aby to dopadlo co nejlépe.“

V té chvíli došly k mohutným dubovým vratům a Alžběta, celá rozechvělá, zahlédla, že matka zaváhala a teprve pak zarachotila železným klepadlem.

Po chvíli, která se však vlekla jako celá věčnost, jim otevřel nějaký mnich.

„Bůh s vámi, sestry. Koho hledáte?“

„Běda, bratře, nejsme zde coby návštěvnice. Přišly jsme požádat o azyl.“

Následovala odmlka, během níž si je mnich všechny upřeně měřil. „Jste dlužnice? Nemohu uvěřit, že by se tak ušlechtilé paní mohly dopustit nějakého zločinu. A máte s sebou děti – ty nepřijímáme.“

„Jsem tvoje královna,“ pravila matka a provrtávala ho ledovým pohledem, jímž vždy udolala všechny lidi, „a mně i mým dětem hrozí nebezpečí. Král uprchl ze země a lord Warwick s vévodou z Clarence táhnou na Londýn. Prosím, dopřejte nám u vás útočiště.“

Alžběta jí naslouchala celá zmatená. Otec uprchl z království? A proč vlastně musí prchat před kmotrem Warwickem a strýcem Clarencem? Matně si uvědomovala, že v rodině došlo k hádkám, a také věděla, že matka oba ty muže nenávidí, ale netušila vůbec proč.

„Její Jasnosti se blíží její těžká hodinka,“ řekla bába.

„Prosím, račte dál a posadte se, než přivedu opata,“ zval je dál mnich, a přitom se tvářil bojácně.

Když vcházely do budovy, Alžběta se kradmo rozhlédla kolem sebe, poněvadž

se bála, že uvidí, jak se ze tmy vynořují různí zoufalci, ale ke své úlevě zjistila, že rozsáhlý prostor připomínající kapli je téměř liduprázdný. Byly tam jen dvě spící postavy, zabalené do pláštů, které ležely na slámě na protějším konci.

Matka se sesula na lavici hned za dveřmi. *Froideur*, chlad, ji přešel a po tvářích se jí kutálely slzy. „Nemohu uvěřit, že se nám tohle děje,“ zašeptala.

„Neplačte, paní,“ úpěnlivě prosila Alžběta, zatímco její babička si přitiskla sklíčenou královnu na prsa a tříletá Marie začala naříkat. Lady Bernersová se k ní sklonila, aby ji uchlácholila, ale pořád držela na lokti kňourající Cecilii.

„Musíte odsud pryč, lady Bernersová,“ nařídila královna, jakmile se trochu uklidnila a vztáhla ruce po dítěti. „O vás nebudou mít zájem.“

„Ale co děti, madam,“ namítla vychovatelka, zatímco Alžběta a Marie se jí chytily za sukně a rozplakaly se.

„Neopouštějte nás!“ prosily.

„Nařizuji to,“ prohlásila rozhodným tónem královna. „Přece vás tu nenechám zavřít s námi, když to nemáte zapotřebí. S paní Jakesovou je to něco jiného.“ Pohlédla na kojnou. „Tu nemohu propustit. Jakmile se všechno zlepší, pošlu pro vás. Ticho, děti! Budu tu já a babička Riversová, obě se o vás postaráme a lady Bernersovou brzy zase uvidíte.“

„Jak si Vaše Jasnost přeje,“ řekla lady Bernersová, ale Alžběta si všimla, že neodchází ráda. „Troufám si tvrdit, že si dnes v noci najdu nějaký hostinec a zítra odjedu do Windsoru v naději, že manžel je tam ještě purkrabím.“

„Bůh s vámi,“ řekla královna. „Modlete se za nás!“

Sklíčená Alžběta sledovala, jak odchází její milovaná vychovatelka. Vtom spatřila, že se mnich vrací se známým opatem Millingem, kulaťoučkým mužem v prostém černém hábitu a s laskavým obličejem připomínajícím měsíček pod tonzurou. Při návštěvách ve Westminsterském opatství se s ním už několikrát viděla.

„Vaše Jasnosti, mrzí mě, že vás tu takhle vidím,“ uvítal matku, vztáhl k ní ruce a stiskl jí dlaně. „Svět dospěl k pěkným koncům, když nevinná anglická královna musí hledat útočiště mezi sprostými zločinci.“

„Otče opate, určitě jste o tom už slyšel,“ řekla královna a sklonila hlavu, aby od něho přijala požehnání. „Zde na zemi sklízíme, co jsme zaseli. Nechtěla jsem si připustit, co mě znepokojovalo. A teď za to já i tato nevinátka musíme zaplatit.“

„Vždy je smutné, když síla může zvítězit nad právem,“ podotkl opat. „Vy jste přece Warwicka a Clarence nepřivedla k tomu, aby se dopustili velezrady.“

„Ne, ale nevědomky jsem jim k tomu napomohla poskytnout důvody.“ Alžběta by ráda věděla, co tím matka myslí, ale královna mezitím mluvila dál. „Otče opate, dovolíš, abych se zde zapsala jako žena, která se dožaduje práva azylu? Kdybych nemusela zajistit bezpečí svým dětem, nikdy bych sem nepřišla.“

„Vaše Jasnost,“ odpověděl opat, „samozřejmě může žádat o azyl a tady bratr Thomas si zapíše vaše jména. Ale nehodlám trpět, abyste tu bydlely společně s vrahy a se zloději. Trvám na tom, že budete bydlet jako mí hosté v mém vlastním domě v Cheyneycates.“

„Nikdy vám nebudu moci být dost vděčná, otče.“ Alžběta zahlédla v matčiných očích slzy úlevy. Když všechny následovaly opata vracejícího se do opatství, vzala Marii lehce za ruku. Vedl je průjezdem u západního vchodu a pak zamířil k ambitům. Pod klenutím otevřel další dveře a vedl je po příkré stoupajícím schodišti do krásného domu, v němž to vonělo kadidlem a včelím voskem.

„Vaše Jasnost bude mít pro sebe tři nejlepší komnaty,“ oznámil matce. „Máte ustláno a hned vám pošlu služebné s ručníky a vším ostatním, co budete potřebovat ke svému pohodlí. Budete-li chtít ještě něco jiného, řekněte jim to.“

Když Alžběta spatřila komnaty, které měly obývat, nesmírně se jí ulevilo. Opat byl významným církevním velmožem a podle toho si také žil. Se svými sestrami tedy měla spolu s královnou pobývat v přepychové ložnici s nádherným ložem s nebesy a se dvěma menšími postelemi se slamníky, s bílým naškrobeným povlečením a se sametovými přehozy. Opat Milling jim oznámil, že velká světnice, ověšená drahocennými tapiseriemi, již nazýval Jeruzalémskou komnatou a která se téměř vyrovnala královským světnicím ve Westminsteru, bude matce sloužit jako velká síň. Bába měla užívat opatův sál, v němž byla galerie pro potulné pěvce a který nebyl o nic méně skvělý než zbývající části vykázaného obydlí.

Alžběta se vděčně uložila na svůj slamník a matka ji zabalila do pokrývky a prostěradla. Kousek dál už spala Marie a blondaté prstýnky měla rozprostřené po polštáři. Alžběta sledovala, jak matka nařídila kojné, aby jí pomohla s knoflíčky, svlékla se do košilky a ulehla na velké lože. Kojná si vytáhla nízko postel na kolečkách a s Cecílií v náruči na ni ulehla.

„Matko, co se děje?“ vyzvídala Alžběta tlumeným hlasem.

„Bessy, koukej spát. Ráno ti všechno povím. Teď jsem už příliš unavená.“

Místností se brzy nato rozléhalo pravidelné oddechování a občasná fňukání novorozeněte. Alžběta však byla vzhůru, přemýšlela a snažila se nerozčilovat kvůli tomu, co se ten večer stalo a co to vlastně má znamenat.

Co si vzpomínala, věděla, že je důležitou osobou. Bylo jí téměř pět let a byla nejstarší dcerou zlatého krále a krásné královny, žila v nádherných třpytivých sídlech úplně stejně jako nějaká princezna z pohádky. Jméno Alžběta dostala po matce, která často nosila brož posázenou drahými kameny, již jí po narození dcery daroval otec. Za normálních okolností byla matka pro dceru vzdálená bytost, elegantní, půvabná bohyně, která sedí na trůně a občas, zahalena oblakem bylinného parfému, sestoupí do dětského pokoje, šustí svými báječnými sukněmi z damašku, má labutí šiji pod vzadu vyholenými vlasy a na nich jí sedí čepec potažený tylem.

Matka byla vzdálená a královská, zato s otcem byla zábava, byl to vysoký bouřlivák s jiskřícíma očima a veselým smíchem, který ostře kontrastoval s úzkýma ostražitýma očima. Byl to ten nejhezčí muž na světě a všichni, především vlastní děti, ho zbožňovali. Jeho dvůr byl široko daleko proslulý velkolepostí; hemžil se urozenými pány a paními pocházejícími ze všech koutů světa. Alžběta často div nepukla pýchou, že má tak silného a skvělého otce. Teď jí však vrtalo hlavou, jestli se vůbec někdy vrátí a znovu dosedne na svůj trůn. Uvidí ho ještě někdy? A kde vlastně je?

Alžbětiným každodenním světem ovšem nebyl otcův skvělý dvůr, ale dětské pokoje v paláci Sheen, později přejmenovaném na Richmond, v němž vládla laskavá baculatá lady Bernersová, která se samozřejmou autoritou řídila děti i jejich vychovatelky, kolébky a domácí služebnictvo. Alžbětu jakožto dceru krále, jehož osoba byla posvátná a který byl Bohem vyvolen, aby vládl Anglii, pravidelně učili dobrému chování a varovali ji před nebezpečími spojenými s nedodržením božích příkázání a s podléháním hříchu. Vždy se usilovně snažila být hodná a dosáhnout pochvalného úsměvu lady Bernersové.

Ta dobrá paní často celá zářila, jakmile si všimla, jak její svěřenkyně ochraňuje své mladší sestřičky, které přímo zbožňuje. Když Alžběta nekležela u kolébky a neuspávala malou Cecílii, pobíhala s Marií po paláci, na nádvořích si hrála s míčem nebo na honěnou, stála u gotického okna s kružbou a sledovala, jak po Temži plují lodě, a natahovala krk, jestli by snad nezahlédla otcovo oblíbené sídlo, skvělý Westminsterský palác, který stál trochu

dále proti proudu. Jeho odznak se zářícím sluncem zaujímal přední místo mezi všemi heraldickými antilopami, labutěmi, jeleny, laněmi a lvy, kteří zdobili královské komnaty v Sheenu.

„Víš, že jednou před bitvou spatřil na obloze tři slunce?“ zeptala se vyjevené Marie. „Bylo to příznivé znamení, poněvadž v boji zvítězil.“

Běh jejích let byl už dávno předurčen stejně jako její prostá víra v Boha – kaplan je chodil vyučovat katechismu a vysvětloval jim smysl obrázků i textu v jejich zpěvnících. O nedělích a svátcích při mši přinášely obětiny k oltáři. Ve Velkém postu se postily. Na Zelený čtvrtek obdarovávaly chudé. O Velkém pátku se plazily po kolenou ke kříži. Na Nový rok dostávaly dárky a na Tři krále se směly zúčastnit hostiny a slavení u dvora a velice je vzrušovaly nezřízené kousky Pána zmatku či Opata pošetlosti. Když si na to Alžběta vzpomněla, stiskla pevně víčka a modlila se k Bohu, aby se mohla vrátit ke svému příjemnému životu. Pošlete otce domů, úpěnlivě prosila.

Návštěvy u dvora vždy byly vyvrcholením roku, ale k jejímu zklamání ji tam s Marií zvali výhradně u příležitosti oslav a důležitých státních návštěv, při nichž se jimi král chtěl pochlubit před hosty. Tehdy se ocitaly v matčině domácnosti a dostávalo se jim vzácné výsady, že je sama učila dobrým mravům, hudbě, zpěvu, tanci, vyšívání a všemu ostatnímu, co potřebovaly k tomu, aby se, jak říkala, staly ozdobou dvora. Matka přísně dbala na dodržování dvorní etikety – Alžběta jednou viděla, jak před sebou nechala dost dlouho klečet bábu Riversovou. Holčička si libovala, že může být středem dvora a parádit se zmenšenými drahocennými róbami, jaké nosí královna, dokonce si už dovedla poradit s dlouhými dvorskými vlečkami.

Nejraději ze všeho však trávila čas s rodiči. Měla nařizeno, aby jim prokázala nejvyšší úctu nejen proto, že byli královskými osobami, povznesenými nade všechny ostatní, ale i jelikož ji učili, že si děti musí vážit otce i matky, ctít je a poslouchat a chovat se k nim celý život uctivě. Musela je zdravít hlubokou úklonou, počkat, až bude oslovena, a teprve pak jim něco říkat a v jejich přítomnosti se náležitě chovat. Otec však obvykle brzy zanechal formalit, zvedl dcerky do náruče, točil se s nimi dokola a líbal je. Vždycky měl čas si s nimi promluvit o jejich dětských starostech a hrát s nimi různé hry. Naproti tomu matku patrně zajímalo, především jestli se dobře chovají. Svým dvorním dámám nedovolovala, aby je cepovaly, jestliže provedly něco nepatřičného. Přesto však od nich požadovala jen to nejlepší, což podle slov lady Bernersové bylo to nejdůležitější na chování dobré matky.

Alžběta si v té chvíli s bodnutím v srdci vzpomněla, jak u dvora každý večer před spaním s Marií poklekla před rodiči a požádala je o požehnání, jehož se jim pokaždé s radostí dostalo, a jak si potom připadala bezpečně a šťastně. Už dávno toužila po tom, aby mohla pořád žít u dvora. Teď si však nebyla jistá, jestli se tam vůbec někdy vrátí.

Přesto však nemohla usnout. Ležela a vzpomínala na týdny prožité před únikem do útočiště, vybavovala si něco, co zaslechla od služebnictva, když si jednoho horkého odpoledne hrála v zahradě v Sheenu.

„Warwick nenávidí královnu, a jestli to dítě, které čeká, bude zase dcera, bojím se pomyslet na to, co se může stát.“ Říkala to lady Bernersová. „Král potřebuje dědice. Vždycky jsem považovala za bláhové, že se oženil z lásky a potom protežoval všechno to wydevilleovské příbuzenstvo. Ne že bych měla něco proti ní – je to dobrá paní. Ale někdy chápu, proč je Warwick tak nepřátelsky naladěný.“

„Warwick je čím dál arogantnější,“ odpověděla jí paní Jakesová. „Určitě Wydevilley považuje za hrozbu pro svůj vliv na krále.“

„Jistě, je to tak. Prý zuřil, když sňatek s Wydevilleovou překazil francouzský svazek, který pro krále sjednával. Pak by rozhodoval o všem. Manžel slyšel, jak italský posel ve Windsoru žertem tvrdí, že v Anglii máme dva krále. Warwick a toho druhého, jehož jméno zapomněl.“

„Není tedy divu, že se Warwick spojil s Clarencem. Což je ale nedůvěryhodný darebák!“

Následovala odmlka, během níž Alžběta slyšela, jak její vychovatelka šeptá něco o džbáncích, a pak se rozhovor stočil někam úplně jinam. Zamračila se, poněvadž úplně nerozuměla tomu, co právě slyšela, ale ta slova ji přesto nenechávala na pokoji. Warwick je přece její kmotr. Proč by měl nenávidět matku? Proč poté, co pomohl otci stát se králem, ztratil jeho přízeň? Proč má strýc Clarence být darebák?

A teď ti dva spolu táhnou na Londýn a matka je tak vyděšená, že je všechny donutila, aby v noci utekly. Alžběta ležela v neznámé tmě, nemohla tomu všemu přijít na kloub, a přitom chtěla vědět, kde je otec a kdy se s ním zase uvidí.

Ráno byla paní Jakesová vtělená ráznost a praktičnost. „Doufám, že madam souhlasí, aby děti dodržovaly svůj denní rozvrh, jak to jen půjde,“ prohlásila

a při tom česala rusé vlásky Alžbětě, která, umytá a sešněrovaná v zelených šatech, trpělivě stála.

„Jsem pro,“ odpověděla královna, zatímco jí bába splétala nazlátlé kadeře a upevňovala je vysoko nad čelo.

„Myslím, že je ze mě dobrá oblékačka,“ konstatovala a obdivovala výsledek svého úsilí. „Jistě, děti potřebují stálý denní řád.“

Převor John Eastney na matčinu žádost přišel sloužit mši do opatovy soukromé kaple. Alžběta se nedokázala soustředit, poněvadž zoufale toužila, aby s ní královna promluvila, jak jí předtím slíbila. Po mši nadešla chvíle, kdy jim dva laičtí bratři přinesli bohatou snídani sestávající z čerstvého chleba, piva, masa a vajíček. Když se najedly, paní Jakesová vzala Marii, aby si hrála v babiččině komnatě, a královna se opřela ve vysokém křesle a zahleděla se na Alžbětu neobvykle chápavým pohledem.

„Dcero, už nějakou dobu se ze všech sil snažím ušetřit tě všech nepříjemností, ale poněvadž jsi vypěstě a schopné dítě, určitě pochopíš alespoň něco z toho, co se v poslední době děje a proč jsme se musely uchýlit sem do azylu. Je to na dlouhé povídání.“

Alžběty se zmocnil děs. Matka se však náhle zadumaně usmála. „Tvůj otec král si mě vzal z lásky. Možná o tom slyšíš spoustu pošetilých řečí, ale na ně nehleď. Můj první manžel, sir John Grey, padl za lancasterský rod v nedávných válkách s Yorky a mně po něm zůstali dva malí chlapci – tví bratři Thomas a Dickon – a jinak jsem zůstala zcela bez prostředků.“

Alžběta si s nevlastními bratry, kteří oba zdědili královninu světlou pleť a hezký vzhled, nebyla příliš blízká. Byli o dost starší, protože patřili ke králově domácnosti, nadouvali se pocitem vlastní důležitosti – Thomasovi bylo patnáct a Dickonovi třináct – a obvykle shlíželi na děvčátka spatra, přesto se je však kvůli matce snažila mít ráda.

„Zvítězil York,“ říkala jí matka. „Nápadník trůnu, Jindřich z Lancasteru, byl svržen a tvůj otec dosedl na trůn jakožto pravý a oprávněný dědic. Octla jsem se v zoufalé situaci, poněvadž nikdo nebyl ochoten pomoci lancasterské vdově, a tak jsem se, když jsem se dozvěděla, že král Eduard IV. loví ve Whittlewoodském hvozdu, nedaleko od bábina sídla v Graftonu, kde jsem žila, rozhodla, že ho požádám o příspěví. Počkala jsem si na něho u cesty a v náruči jsem držela oba synky.“

Alžběta o tom nikdy předtím neslyšela. Jel snad kolem? A co řekl?

Královna se opět usmála a zvedla klobouček, který právě vyšívala. Měla

obratné ruce a úhledné stehy, úplně jiné než dcerka. „Slíbil, že mi pomůže. A zamiloval se do mě. Byl tak urostlý, okouzlující a pohledný, že jsem ztratila srdce. A když mě požádal o ruku, bez rozmyšlení jsem přisvědčila. Aby se král oženil z lásky, bylo něco neslýchaného. Panovníci obvykle uzavírají sňatek, aby stvrdili spojenectví s jinými nebo aby uzavřeli mír či důležité obchodní dohody. Museli jsme se vzít tajně, poněvadž jsme si byli vědomi, že šlechta se nám v tom pokusí zabránit. Warwick chtěl, aby si tvůj otec vzal nějakou francouzskou princeznu. Když jsme oznámili náš sňatek, zuřil stejně jako otcovi bratři a mnozí další urození páni. Vyvolalo to velké pozdvižení. Všichni tvrdili, že otec se tím, že si vzal za ženu prostou ženu z rodu Lancasterů, oženil pod úroveň; prostě přehlíželi, že bába je princezna z rodu Lucemburků. Otec však jejich stížnostem nenaslouchal. Celou mou rodinu zahrnul projevy přízně a bratry i sestry obmyslel spoustou titulů. To ovšem také vyvolalo spoustu postranních řečí. Ale já neměla čas se tím trápit, poněvadž jsem se zcela soustředila na to, abych se stala dobrou královnou.“ Odmlčela se a při tom se tvářila zamyšleně. „Teď lituji, že jsem tomu nevěnovala větší pozornost. Ale vždyť přece mé příbuzné povznášel král, nebyla jsem to já, a on mě učinil královnou, a tudíž bylo jediné správné, aby se mi dostávalo náležité úcty, jaká mi přísluší.“

Alžběta, celá napjatá těmi odhaleními, skutečně chápala, jenom že se rodiče vzali, protože se měli rádi, a pomyslela si, že se lidé, obzvláště Warwick, k matce chovali velice nepěkně. „Ale proč říkali, že se otec oženil pod úroveň?“

Královna si povzdechla. „Děvčátko, měla bys pochopit, že králové jsou velmi zvláštní lidé. Jsou Bohem povoláni, aby vládli, a zůstávají povzneseni nad své poddané. Když korunují krále, pomažou ho svatými oleji a tím se z něho stane posvátná bytost.“

„Podobná světcům.“

„Svým způsobem ano.“ Královně zmrzl úsměv na rtech. „Mnozí lidé mají za to, že králové by se měli ženit s princeznami, aby jejich děti byly královského rodu a pocházely z nejušlechtilější krve, a tudíž se takové tvrzení zcela hodí pro ty, jež Bůh vyvolil k vládnutí. Tak můžeš pochopit, proč lidé neschvalují, že si mě otec vzal. A mimoto jsem porodila tři dcery za sebou, jednu po druhé, a tak mi teď vytykají, že jsem Anglii nedala prince, který by zdědil trůn.“

„Ale máš přece mě!“ pípla Alžběta.

„To mám, a já i otec vás velice milujeme, tebe i tvé sestry, ale poněvadž je proti přírodě, aby žena vládla, nemůžeš po otci nastoupit na trůn jako královna.“

Alžbětu do té chvíle nic takového ani nenapadlo, přesto si připadala trochu podvedená. Byla nejstarším potomkem krále – copak to nic neznamena?

Matka zavrtěla hlavou, jako by jí četla myšlenky. „Každý král musí mít syna. Potřebuje vědět, že má zajištěné nástupnictví na trůn.“ Pohládila si břicho. „Doufejme, že tohle maličké bude hoch. Bohužel se narodí za tak nebezpečných okolností...“ Povzddechla si. „Je to sice smutné vyprávění, ale přesto musím pokračovat.“

Alžběta počkala, dokud královna nenavlékla novou nit a mniši si nepřišli pro nádobí od snídaně. Když se vzdálili, matka opět promluvila.

„Mezi mým rodem a Warwickem nastala velká řevnivost kvůli tomu, kdo má mít v zemi největší moc. Věci dospěly k rozuzlení, když se tvůj děd Rivers postavil proti sňatku tvé tety Markéty s burgundským vévodou. Warwick byl proti němu – v té době nápadníka k smrti nenáviděl a nadále prosazoval sňatkové spojení s jeho nepřitelem, totiž s Francií. Ale mí příbuzní přesvědčili krále, aby sňatek povolil, a pak k němu také skutečně došlo. Na tehdejší skvělé oslavy se nemůžeš pamatovat, byla jsi ještě příliš malá.“

Alžběta si na otcovu sestru, tetu Markétu, nemohla pamatovat, ani kdyby chtěla.

„To ovšem znamenalo Warwickův konec. Kvůli tomu se spojil se strýcem Clarencem.“ Alžběta ke světlovlasému strýci Jiřímu, chabější a méně okouzující nápodobě svého otce, nikdy zvlášť nelnula. Vidala ho jen vzácně, působil na ni tísnivým dojmem a měl nevypočitatelný smysl pro humor, přecež často vypadal rozhněvaně. Mnohem milejší jí byl mladší strýc Richard, vévoda z Gloucesteru, který byl tichý, ale zato vždy laskavý a zacházel s ní spíš než jako s neteří jako s oblíbenou sestřenkou.

„Strýc Clarence na otce žárlí.“ Matka se znechuceně ušklíbala. „Chce se sám stát králem, a tak využil této nové příležitosti ke spiknutí proti bratrovi a králi. Je to blázen. Otec se k němu choval velkoryseji, jenže to nic neznamená!“ Luskla prsty. „Pamatuješ se na Warwickovu starší dceru?“

Isabela Nevilleová. Alžběta se s ní setkala u dvora stejně jako s její sestrou Annou. Obě byly štíhlé a hezké dívky, které si pořád něco důvěrně šuškal.

„Warwick nemá žádného syna,“ pokračovala královna. „Až umře, dcery budou nejzámožnějšími dědičkami v Anglii a tví strýcové opakovaně usilovali

o jejich ruku. Král to pokaždé odmítl, protože nechtěl, aby se Warwick stal příliš mocným. Ale loňského roku Warwick přesto Isabelu provdal za Clarence a všichni povstali proti králi. Otec tehdy byl dlouho vzdálen ode dvora – vzpomínáš si?“ Alžběta zavrtěla hlavou. „Byla jsi malá na to, abys pochopila, jak to je, tak jsme ti raději namluvili, že je na lovecké výpravě, jenže ve skutečnosti se octl v zajetí. Clarence byl odhodlán zmocnit se trůnu a spolu s Warwickem rozšířili podlou lež, že král ve skutečnosti není synem svého otce, a tudíž nemá nárok na korunu a trůn. Samozřejmě to není pravda.“

Matka se odmlčela a Alžběta zděšeně sledovala, jak jí po tvářích stékají slzy. Její klidné matce, která přece nikdy nepláče!

„Ale to ještě zdaleka nebylo nejhorší. Warwick poslal tvého děda, lorda Riverse, a mého bratra Johna na smrt.“ Královna si otřela oči šátkem.

Alžbětě naopak hrůzou vylezly z důlků. Viděla, jak matka a bába plakaly, když jí oznamovaly, že děd a strýc zemřeli. Ale co matka míní tím poslal na smrt?

„Dal je zabít,“ vysvětlila jí matka.

„Jak?“

„Bude líp, když to nebudeš vědět,“ odpověděla matka. „Potom uvěznili bábu Riversovou a obvinili ji z čarodějnictví. Tvrdili, že se kouzly snažila přivodit můj sňatek s králem a zničit Warwicka.“

Babička, ta hodná bábinka. Ta že by byla čarodějnice? Alžběta tomu nemohla uvěřit. Bylo toho na ni příliš mnoho najednou, aby všechno dokázala náležitě vnímat.

Matka odložila vyšívání. „Nic z toho ovšem nebyla pravda. Prostě se ze všech sil snažili zničit mě a můj rod. Bába našťásti měla přátele, kteří podali stížnost královské radě, jež obvinění odmítla. A potom král přiměl Warwicka, aby ho propustil, a triumfálně se vrátil do Londýna. A právě tehdy tě zasnoubil Warwickovu synovci Georgi Nevilleovi.“

Alžběta si jakžtakž dokázala vybavit slavnostní zasnuby, při nichž na sobě měla leslou bílou róbu, která působila, že si každým coulem připadala jako princezna. Upamatovala se, jak jí otec řekl, že její sňatek přinese Anglii mír a zajistí, že kdyby se s ním něco stalo, Nevilleové se postarají, aby se ona a George stali královnou a králem. Jenže se to nemělo stát ještě bůhvíjak dlouho, poněvadž otec byl dosud mladý a Georgeovi s hubenými kostnatými kolínky a čupřinou černých vlásků bylo teprve pět let.

Matčin hlas ji vrátil do přítomnosti. „Když se tvůj otec vloni vrátil zpět

k moci, měla jsem velkou radost. Zrušil tvé zasnoubení s Georgem Nevillem a Warwicka s Clarencem označil za zrádce, načež oba uprchli do Francie. Od té doby nepřestali intrikovat, aby vrátili moc Jindřichovi z Lancasteru. Jeho choť, uchvatitelská královna Markéta a naše velká nepřítelkyně – stejně jako kdysi i jejich –, nečekaně obrátila a spojila se s nimi. Aby upevnila toto nově navázané přátelství, dokonce souhlasila se sňatkem Warwickovy dcery Anny se svým synem, Eduardem z Lancasteru. Poté jsme se dozvěděli, že Warwick a Clarence verbují početné vojsko a chystají se k vpádu do Anglie. Tehdy jsem tebe i tvé sestry vzala do bezpečí do Toweru. A teď táhnou na Londýn, a právě proto jsme sem v noci přišly a tvůj otec král spolu se strýcem Gloucesterem byli nuceni uprchnout jen v nejnutnějším oblečení, aby mohli hledat pomoc u našich přátel v Burgundsku.“

„Přijde sem Warwick a strýc Clarence?“ zeptala se bázlivě Alžběta.

„Doufám, že ne,“ vykřikla matka. „Žádný rytíř hodný svých ostruh nevede válku se ženami. A mimoto jsme tu pod ochranou církve.“

Vtom vešel opat a uklonil se královně. „Doufám, že Vaše Jasnost je se vším spokojena.“

„Jste na nás velice hodný, otče,“ poděkovala mu královna.

„Je mi potěšením, madam. Musím vám však říct, že dnes ráno se po Londýně rozkřiklo, že Warwick a Clarence se s početným vojskem přibližují k City.“

Alžběta spatřila, že matka zbledla, a cítila, jak se jí zmocňuje panika.

„Jste tu v bezpečí, otče opate?“ zajíkla se královna.

„Boží útočiště se neodvážím narušit!“ odpověděl rozhodně opat.

Alžběta se ze všech sil snažila ubránit pláči. Byla velice vyčerpáná, zároveň však byla otcovou dcerou, a tudíž musela být statečná.

Po nějaké době, ale ještě dopoledne se, právě když si s Marií hrály s panenkami, vrátil opat a vypadal ustaraně. „Vaše Jasnosti, Warwickovi muži běsní v City jako pomínutí. Zákony už neplatí. Lůza bez zábran rabuje a řádí – to vše jeho jménem! Někteří naši zločinci odešli z azylu a teď vyvádějí v ulicích. Madam, jsem přesvědčen, že pořádek nebude obnoven, dokud nedorazí Warwick.“

Matka se zvedla, oči vytřeštěné obavami. „Otče opate, prosím, pošli vzkaz starostovi City, poněvadž je pověřen obranou Londýna. Zapřísahaj ho, aby Warwickovým žoldněrům v žádném případě nekladl odpor a neudělal nic, co by ho mohlo vyprovokovat a sám se nedohnal sem do opatství.“

„Madam, jen klid. Rád to udělám,“ slíbil opat a spěšně odešel.

Alžběta se celá třásla strachem, ale paní Jakesová vzala ji a Marii za ruce a rázně je odvedla k věšákům, na nichž měly své pláště, odvedla je dolů na opatův soukromý dvorek a tam jim řekla, aby se trochu proběhly na čerstvém vzduchu. Hrály si na honěnou a potom na slepou bábu. Alžběta si všimla, že se opat dívá ze svého okna a mává jim. Byl to takový laskavý, klidný muž vyzařující přirozenou autoritu a ona nějak vytušila, že jim nedá ublížit, ať se stane, co se stane. Uklidnila se a hraní ji začalo bavit – ale jen do té chvíle, než někde v dálce zaslechla křik, a vtom doslova celá ztuhla. Ale opět se objevil opat, usmíval se kosočtverečky skla v okně a kýval hlavou směrem k doléhajícímu hluku, aby jim ukázal, že není proč si dělat starosti.

V jedenáct hodin všechny svolali dovnitř na oběd. Obvykle se podával s velkou pompou a v jeho průběhu jim četli poučné a ušlechtilé historky. Ale toho dne byl v Jeruzalémské komnatě slyšet pouze tlumený hovor královny a ostatních žen. Laičtí bratři jim podávali jídlo – slušnou, prostou stravu rozdávanou z dobročinnosti, ale v ničem nepřipomínající složité chody, na jaké byly všechny zvyklé.

Když Alžbětě a Marii po obědě omyli obličej, poslali obě dívky spát, ačkoli Alžběta nemohla usnout, poněvadž jí vrtalo hlavou, co se asi míli odtud děje v Londýně. Když ji zavolali, ráda vstala a pak se vrátily ke svým hrám. Vnímala však, že matka sleduje dveře a je stejně jako ona sama ostražitá na každý hluk ohlašující neklid. Vidět matku tak bázlivou ji zneklidňovalo – v životě jich všech přece vždy představovala vyrovnanou, královskou osobnost. Připadalo jí, jako by se s ní zakymácel celý její svět. Nepotřebovala nic než útěchu a ujištění, že všechno dobře dopadne.

K večeru dostaly obvyklý chléb s mlékem a potom se všechny odebraly do opatovy kaple na nešpory. Už celé hodiny se nedozvěděly nic nového a mnich, který je předtím přijal, jim nemohl říct, co se děje.

Poté se matka unaveně sesunula na židli u stolu, na němž se podávala večere, a tvářila se nejistě. „Co bych dala za to, kdybych věděla, co je tam nového,“ mumlala. „A kde je můj pán, pan král. Potřebuji vědět, že je v bezpečí. Panebože, jak dlouho tu budeme uvězněné?“

„Warwick a Clarence se určitě brzy dostaví,“ prohlásila bába.

„A co bude potom?“

„Všechno se alespoň trochu vyjasní, Beth. Snaž se myslet na to lepší. Mysli na děti.“

Matčin hlas zněl ostře. „Myslet na to lepší? Vzpomeň si, co se ti pokusili udělat.“

Přes bábin obličej přeběhl stín. „Ještě mám vlivné přátele.“

„V to můžeš doufat!“

„Paní,“ pípla Alžběta, „proč se nepokusíme sprátelit s lordem Warwickem?“

Matka ji pohladila po hlavě. „Kéž by to bylo tak jednoduché, zlatíčko.“

„Ale pak by nám třeba dovolil, abychom odsud odešly a vrátily se do paláce.“

„Odsud se neodvážím odejít,“ řekla matka. „Tady jsme pod Boží ochranou.“

Alžběta se ze všech sil snažila tomu věřit.

Po večeři se děti jako obvykle směly vydovářet. Ženy se tvářily statečně, zpívaly a hrály si s nimi na schovávanou, potom paní Jakesová princeznám podala obvyklý nápoj připravený z oslazeného piva a nadrobeného chleba a uložila je k spaní. Prakticky pořád mohly klidně spát, poněvadž věděly, že brány paláce jsou bezpečně zavřené na závoru, vrátní bdí a stráže třikrát či čtyřikrát za noc obejdou všechny místnosti. Jenže tady nebyli žádní strážníci ani hlídači – jen Bůh a otec opat. Alžběta nemohla dlouho usnout strachem, napínala uši, jestli snad neuslyší nějaké nevíтанé zvuky zvenčí. Ale všude byl klid.

„Měla jsem si s sebou vzít víc oblečení,“ bědovala ráno matka.

„Budeme se muset spokojit s tím, co máme,“ řekla jí na to bába. „Haleny si můžeme vyprat a šaty vydrhnout.“

„To jsme tedy dopadly – stanou se z nás pradleny!“ naříkala matka na pokraji slz. Když přišel vážně se tvářící opat, ještě ji lamentace úplně nepřešly.

„Vaše Jasnosti, Warwick a Clarence vtrhli do City a zmocnili se Toweru. Starosta mi vzkázal, že nemá jinou možnost než se s nimi dohodnout. To je vše, co zatím vím, ale vyslal jsem tam dva své laické bratry, aby zjistili, co se vlastně děje.“

Matka nemohla obědvat a Alžběta také neměla chuť k jídlu. Napětí v místnosti by se dalo zrovna krájet. Pominulo, teprve když se opat odpoledne vrátil.

„Vaše Jasnosti, Warwick sice obnovil ve městě pořádek, ale s lítostí vám musím oznámit, že opět prohlásil za krále Jindřicha VI. Přivedl ho z vězení v Toweru do tamního královského paláce.“

Matce se chladně leskly oči. „Tak se zas pasoval na králotvůrce. Domnívá se, že je povýšen nad nás nade všechny. Jindřich z Lancasteru se k panování nehodí o nic víc než tady ta novorozená Cecílie, i kdyby jí na to dal právo. Už vůbec nemyslí. Stal se z něho, chudáka, blb.“

„Jenže nebezpečný,“ konstatovala bába.

„Z Francie nepochybně přijede uchvatitelská královna Markéta a pokusí se chopit Jindřichovým jménem moci, ale stejně tu bude vládnout Warwick s tím bláznem Clarencem,“ uplivala si královna. „Jindřich se stane loutkou v jejich rukou a oni ho možná využijí k tomu, aby zničil mě i můj rod. Nezapomínejte, co udělali s mým otcem a bratrem!“

Alžběta se pod vlivem jejích slov celá schoučila do sebe. Matka ji vyděsila téměř stejně jako pomyšlení na Warwicka a strýce Clarence.

„Madam, prosím.“ Opatův hlas zněl pevně. „Mám další zprávy, a ty jsou příznivé. Dnes odpoledne mě navštívil jeden z mých přátel z královské rady. V Toweru mluvil s Warwickem. Hrabě mu řekl, že sice nemá proč vás mít rád, ale že přece ženy nepronásleduje. Vydal proklamaci zakazující pod trestem smrti jeho přívržencům znesvěcovat kostely a útočiště. Jen klid, prosím, poněvadž zde jste všichni v bezpečí.“

Alžbětě se ulevilo natolik, že by nejraději opata políbila. Matka se však přesto tvářila pochybovačně. „Ráda bych si připadala v bezpečí, ale situace je tak nejistá. Co bude s mým nenarozeným dítětem? Bude-li to chlapec, stane se ve Warwickových a Clarenceových očích hrozbou pro jejich vládu? Co mám dělat, otče opate?“

„Vaše Jasnost nemá na vybranou, musí prostě zůstat zde,“ odpověděl mnich.

„Jenže já vůbec nemám peníze a chybí mi mnoho nezbytných věcí. Přátelé mě nejspíš opustili, a kdo může říct, jak dlouho tu budeme muset zůstat?“

„Bůh – a naše opatství – se o vás postarají, nemusíte se vůbec bát. A On už také ukázal svou ruku. Díky našim výborným laickým bratřím už se rozkřiklo, v jak zoufalém stavu jste se octla, a před necelou hodinou se dostavil jeden věrný řezník, mistr Gould, a slíbil, že každý týden pro potřeby domácnosti Vaší Jasnosti daruje jednu hovězí půlku a dvě ovce.“

„To je od něho opravdu velice hezké,“ řekla viditelně dojatá matka. „Zřejmě jsem se tedy neoctla bez přátel. A vy, otče opate, jste největším z nich. Nikdy vám nebudu moci být dost vděčná za všechnu laskavost, jakou nám prokazujete.“

„Bůh ti žehnej, dcero!“ usmál se opat. „Doufejme, že tvé trápení brzy skončí.“

2

1470–1471

Zvony v opatství právě vyzváněly půlnoc před svátkem Všech svatých, když Alžbětu vzbudila paní Jakesová, která ji i Marii vzápětí odvedla do bábiny světnice, kde v obyčejné dřevěné kolébce, kterou pro ni opatřili mniši, spala Cecílie, a přenesla tam i jejich slavníky.

„Co se děje?“ šeptala bázlivě Alžběta. „Přijde snad Warwick?“ Ten ji neustále pronásledoval ve snech.

„Ne, princezno. Na matku přišla její těžká hodinka. Dá-li Bůh, do rána budete mít bratříčka nebo sestřičku.“

To byla milá novinka. Ale jak noc plynula, ukazovalo se, jak je skutečnost, že matce nastala její hodinka, ať už to znamenalo cokoli, bolestná záležitost. Alžběta slyšela, jak matka za pevně zavřenými dveřmi sténá. Potom už kvílení přešlo v nepřetržitý křik. Celá vyděšená si zakryla uši dlaněmi.

V jednu chvíli se otevřely dveře, vešla lady Scropeová a chlácholila ji. Alžběta si pamatovala, jak matku překvapilo, když tři dny předtím rada Jindřicha z Lancasteru ustanovila lady Scropeovou, aby jí sloužila, a mimoto ještě vyslala matku Cobbovou, porodní bábu, která přivedla na svět Cecílii, a královnina osobního lékaře, doktora Sirega. Matka vyjádřila úžas nad tím, že nová vláda uhradila výdaje spojené s jejich službami. „Zvláště když možná porodím hochu, který se jednoho dne postaví proti Jindřichovi.“

„Možná se chtějí spřátelit,“ naznačil Alžběta, ale matka zavrtěla odmítavě hlavou.

„I kdyby snad ano, já s uchvatiteli nevyjednávám.“

To podle Alžbětina názoru nebylo správné. Stačilo jedno matčino milé slovo, a celá tahle hrůza mohla skončit.

Lady Scropeová nahlédla do pokoje ještě o něco později. Promlouvala laskavým tónem. „Ještě nespíš, maličká? Nemáš se čeho bát. Všechno jde hladce.“

„Ale matka křičí.“ Alžběta se div nerozplakala.

„Tak je to vždycky. Rodit je těžká věc. Ale už to nebude dlouho trvat. Zkus usnout.“ Odešla a při tom bylo slyšet, jak jí šustí sukně.

Ráno přineslo dětský pláč. Alžběta vyrazila z postele jako koule z děla, a dřív než jí v tom někdo stačil zabránit, vtrhla do matčiny komnaty. Matka však spočívala na vysoko nastlaných polštářích, usmívala se a stříbřitě zlaté vlasy měla rozpuštěné po ramenou.

„Bessy, máš nového bratříčka,“ pyšnila se. „Prince pro Anglii.“

Alžběta se sklonila nad kolébku. Ležel v ní a hleděl na ni pohodlně zavinutý drobounký novorozenec s rtíky připomínajícími růžové poupě a s vykulenými modrými očima. „Je krásný!“ vydechla úžasem. „Můžu si ho pochovat?“

„Ještě ne,“ pravila matka. „Teď potřebuje spát.“

„Jak se jmenuje?“

„Eduard. Sluší se, aby se jmenoval po svém královském otci.“ Alžbětu znepokojilo, když spatřila, že se matka náhle dala do pláče. Samozřejmě se jí stýská po otci. Jak by byl šťastný, kdyby věděl, že má syna, který bude vládnout po něm.

Bába, která seděla u postele, vzala matku za ruku. „Netrap se, Beth.“

„Připadá mi kruté, že princ, po němž jsme tolik toužili, se měl narodit, právě když má otce ve vyhnanství,“ vzlykala matka.

Bába ji popleskala po tváři. „Může to však být požehnaní, jestliže v tom naši přátelé najdou alespoň trochu naděje a útěchy a zachovají Eduardovi věrnost.“

„Kéz by tomu tak bylo!“ ulevila si matka z hloubi duše. „Ale co když Warwick bude v tom dítěti spatřovat hrozbu?“

„Hrozbou není dítě, ale jeho otec – a toho se oprávněně bojí. Brzy se vrátí, aby znovu dosedl na trůn, o tom vůbec nepochybuj. A ten maličký je teď příliš bezmocný, aby jim na něm muselo nějak záležet. Beztak mají dost starostí, když chtějí dostat Jindřicha z Lancasteru na trůn, který mu nepatří.“

Těmi slovy matku zřejmě uklidnila. Ta pak požádala bábu, aby vzala dítě a položila ho Alžbětě pochovat. „Opatrně,“ napomínala. Alžběta pohlédla dítěti do andělské tvářičky a ztratila srdce.

Když převor Eastney v opatově domě křtil malého prince, obřad neprovázela pompa, s níž se konaly křty jeho sester. O nic víc ceremonií, než kdyby šlo o synka nějakého chudáka.

Bába a lady Scropeová stály u křtitelnice jako kmotry, kmotry byli opat

Milling a vysoký, impozantní převor Eastney. Alžběta pyšně nesla křestní roucho, oděv, do něž bratra oblékli po křtu na znamení, že byl očištěn od hříchu. Když byl odříkáván exorcismus, malý Ned – tak mu totiž říkali, aby ho odlišili od otce – jen něco zachřel.

Matce neuspřádali žádný královský obřad očišťování po porodu, ale po brzkém uzdravení jí poželhal opat, čemuž přihlížela její nepočetná domácnost. V té době se zdálo, že se život trvale vrátil do sice nových, ale normálních kolejí. Už bylo zřejmé, že Warwick proti nim sice nic dalšího nepodnikne, avšak královna přesto považovala za rozumné zůstat v útočisti.

„Odchod by mohl být považován za provokaci. Mohli by se začít ptát, jestli se nestáváme ohniskem podpory jejich nepřátel,“ řekla, vzala dítě od lady Scropeové, posadila se ke krbu a chovala chlapce v náruči. „To nejde, naše bezpečí spočívá výhradně na velké výsadě tohoto místa. Musíme trpělivě nést svůj kříž.“ Ale jak se zimní den krátil, často jí bylo smutno, těžko u srdce a pozbývala trpělivosti, proklínala své uvěznění v klášterním azylu a oplakávala ztraceného chotě i královský život, který předtím vedla. „Kdy to všechno skončí?“ vykřikla. „Kdy už přijde Eduard?“

Alžběta její řeči nesnášela a ani se nemohla dívat na to, jak okolnosti přivedly klidnou matku k tomu, že klesla tak hluboko a začala být natolik bázlivá, až sebou při nejmenším vyrušení pokaždé prudce trhla. Pořád tam však byla babička, která vždy dovedla uchlácholit a uklidnit. Vůbec se nevzdávala naděje, že všechno brzy dobře skončí, a to Alžbětku uklidňovalo.

Čas se začínal vléct. Dospělé ženy do značné míry ponechávaly děvčata sama sobě, aby si dělala, co chtějí. Alžběta a Marie by si rády hrály s malým Nedem, ale ten často spal. Těch pár hraček, které si přinesly s sebou, je brzy přestalo těšit a vymýšlet si nové hry je také nebavilo. Alžběta toužila po všech nádherných věcech na hraní, které zůstaly v Toweru a ve Westminsteru. Vánoce uběhly uprostřed tichého slavení, ačkoli ženy se kvůli dětem ze všech sil snažily uspořádat nějaké veselí a řeznický mistr Gould jim dodal na stůl nádhernou husu; švestkový nákyp jim nadělal opat. V únoru Alžběta oslavila páté narozeniny a mniši jí upekli dort. To byly jasnější chvílky v jinak monotónní existenci. Nakonec však začalo být večer déle vidět a nastalo jaro.

Opat Milling jim pravidelně přinášel zprávy o tom, co se děje za klášterními zdmi. Měl mnoho přátel na vyšších místech, byl dobře informován, a tak se doslechl, že burgundský vévoda, který si vzal tetu Markétu, pomáhá

králi Eduardovi shromáždit loďstvo. Jenže nikdo nemohl ověřit, jak je ta zpráva spolehlivá.

Potom – stalo se to jednou v dubnu – vešel do Jeruzalémské komnaty s rozesmátým obličejem. „Vaše Jasnosti, mám ty nejlepší zprávy. Král vpadl do Anglie a ta mu padá do rukou, jedno hrabství po druhém. Gloucester a hrabě Rivers táhnou společně s ním a lidé se houfně hrnou pod jejich prapor!“

Matčina tvář se změnila, začala opět zářit. „Chvála Bohu! Za tohle jsem se ustavičně modlila.“

„Dokázal velkou věc,“ řekl opat.

„Otec se vrací domů!“ zanotovala Alžběta, podala si ruce s Marií a obě s nadšením obtančily celou komnatu.

„Nikdy jsem nepřestala věřit, že to dokáže,“ vpadla do toho radostně bába Riversová. „A s radostí se dozvídám, že můj syn je po boku krále.“

„Musíme se modlit za šťastný a mírový výsledek tohoto konfliktu, aby už jednou provždy skončil,“ prohlásil opat. „Ale to chce oslavit. Pošlu vám džbán svého nejlepšího rýnského.“

Následujícího dne přišel znovu.

„Další skvělé novinky, madam. Pan Clarence se rozešel s Warwickem a uzavřel mír s králem. A od Jeho Jasnosti mám vyřídit velice příznivý vzkaz. Žádá, abyste byla dobré mysli, protože je rozhodnut přemoci své nepřátele.“

Matčín obličej se opět rozjasnil a královna k sobě přitiskla obě dcerky. „Dá-li Bůh, brzy se shledáme s otcem. A pro vás, otče opate, už nebudeme břemenem, které vám visí na krku.“

Opat zavrtěl hlavou. „Vůbec jste jím nebyly. Bylo nám ctí poskytnout vám v těchto těžkých časech útočiště.“

Jakmile odešel, matčín úsměv pohasl. „Clarenceovi nikdy neodpustím, co nám udělal. Eduard s ním možná uzavřel mír a já si kvůli němu nasadím přátelský úsměv, ale vždycky v něm budu vidět jen nepřátele.“

Alžbětě připadalo, že to strýci Clarenceovi také nemůže nikdy prominout.

Dva dny nato vtáhl otec v čele početného vojska do Londýna a nikde nenarazil na sebemenší odpor. Alžběta s celou rodinou, shromážděnou v Jeruzalémské komnatě, nadšeně naslouchala opatovi, který líčil, jak král vstoupil do katedrály svatého Pavla a ujal se trůnu, který mu právem patřil.

„Lidé kolem byli uneseni nadšením. Všichni mu padli k nohám. V tom se skutečně projevila ruka Boží.“

„Kde je Warwick?“ zeptala se matka.

„Uprchl! A chudák Jindřich z Lancasteru znovu skončil v Toweru. Král Eduard zřejmě hodlá projevit shovívavost. Jindřicha je třeba litovat, protože nemá všech pět pohromadě a nechal se zneužívat bezohlednými lidmi, kteří sledovali vlastní cíle.“

„Budu se za něho modlit,“ prohlásila bába. „Dokud se ho nezmocnilo šílenství, byl taková nevinná duše.“

„Král sem přijde zítra,“ oznámil opat. „Nejdřív půjde do kláštera vzdát díky za návrat na trůn a potom pošle pro Vaše Jasnosti. Nejlépe bude, když si začnete shledávat své věci.“

Ráno do opatova domu dorazil lord kancléř, doprovázený několika matčinyými dvorními dámami, a všichni měli plné ruce královského oblečení pro panovnici a její děti. Alžběta nadšením křepčila, když jí oznámili, že ji zakrátko doprovodí do Westminsterského paláce. Vrátit se domů bylo prostě báječné!

Před opatstvím se sběhly početné davy, a když se matka se synkem na ruce vynořila z ambitu a vedla dcery do paláce, nadšeně provolávaly slávu. Alžběta měla na sobě svou oblíbenou róbu z karmínově zbarveného aksamitu, která jí však byla malá, poněvadž od té doby, co ji naposledy nosila, dost vyrostla. Usmívala se a mávala lidem, zdálo se jí, že se snad vznáší nad zemí, a davy odpovídaly hlasitými projevy nadšení a svolávaly na její hlavu požehnání.

Když vstoupily do paláce a přiblížily se k White Hallu neboli Bílé síni, zahlaholily trubky. A náhle tam byl otec, celý ve zlatohlavu, sedící na trůnu s vítězoslavným úsměvem v hezkém obličejí. Když se k němu blížili špalírem uklánějících se pánů a paní, povstal, aby je uvítal. Matka se chystala hluboce uklonit, ale choť k ní přistoupil, pozvedl ji a s úžasem hleděl na dítě, které chovala v náruči.

„To je můj syn!“ vyhrkl užasle. „Miláčku, nemohla jsi mi dát lepší dárek na uvítanou. Vidět tě a naše princezny je pro mě tak velká radost. Velice se mi po vás všech stýskalo.“

„Mně po tobě také, můj pane.“ Královně selhal hlas a po tvářích se jí kutálely slzy. Otec ji sevřel v náruči.

„Už je po všem, Bess. Můžeme se těšit na skvělou budoucnost. Máme krás-

ného synka, útěchu a potěšení našich srdcí. Je vzácný dar Boží a můj nejuv-
touženější poklad.“

Uvolnil objetí, v němž svíral matku, a sklonil se, aby nejprve něžně políbil Alžbětu a Marii a potom Cecílii, která výskala v bábině náruči. „Jak jste všechny vyrostly!“ pochválil dcery. „Všem vám budu brzy muset najít man-
žela, že je to tak?“ Alžběta k němu vzhledla a nemohla pochopit, že její otec, tenhle vysoký, skvělý muž s lesklými zlatohnědými vlasy a oslnivým úsmě-
vem, se skutečně vrátil.

Král se na ni také zadíval. „Milá Bessy,“ řekl. „Jsi mi dražší než kdy před-
tím.“ Pohladel ji po hlavičce, obrátil se ke královně a vzal si od ní synáčka.

„Pánové a paní. Představuji vám Eduarda, prince waleského, vašeho budou-
cího krále!“ oznámil všem a vzápětí mu odpověděly nadšené ovace. Alžběta se
rozhledla kolem sebe a jejich zvuk ji vzrušoval. Mezi přítomnými byl i její
strýc, drobný, tmavovlasý vévoda z Gloucesteru, a smál se jako měsíček; poté,
co trpěl ve vyhnanství s králem, se teď těšil nejvyšší přízni. Stáli tam rovněž
strýc Rivers a matčin okouzující strýc Anthony a oba zářili a tleskali. A také
strýc Clarence se strnulým úsměvem ve tváři, jako by si ho jen nasadil. Alžběta
doufala, že se za sebe stydí a poučil se, poněvadž otec se k němu zachoval sku-
tečně milosrdně. Ale teď se jí nechtělo myslet na zradu. Všichni se přece znovu
setkali, svět se vrátil do správných kolejí a všem kynula nadějná budoucnost.

Alžběta a Marie si ještě téhož dne, ale o něco později hrály na podlaze v krá-
lově soukromé komnatě s hračkami, které si s radostí vyndaly ze svých truh-
lic, kdežto rodiče seděli, povídali si, drželi se za ruce a občas se políbili. Pro-
žívali požehnanou radost, že mohou být zase spolu, a matka vypadala o tolik
šťastnější.

„Hodlám odměnit opata Millinga za všechnu laskavost, jíž tě zahrnul,“
prohlásil otec.

„Zaslouží si to,“ ujistila ho matka. „Nevím, jak bych ty předcházející měsíce
bez něho přežila. Lidé jsou na nás tak hodní. Řeznický mistr Gould nás pět
měsíců dobře živil na vlastní útraty.“

„I jemu se dostane odměny stejně jako všem ženám, které ti pomáhaly při
porodu, má milá.“

Matka se k němu naklonila a políbila ho. „A já, můj pane, s vašim dovo-
lením, z vděčnosti za šťastné narození vašeho syna založím ve Westminster-
ském opatství kapli zasvěcenou ochránci rodiček, svatému Erasmovi.“

„Rozhodně ano,“ zajásal šťastný otec. „Ale teď už bychom se měli odebrat do City a do Baynardova hradu. Moje matka se nás jistě nemůže dočkat.“

„Až tahle hrůza pomine, určitě se jí uleví.“

Otec se odmlčel a náhle se zatvářil vážně. „Ještě to neskončilo. Někde na venkově se zdržuje Warwick a je třeba učinit tomu konec. Dozvěděl jsem se, že z Francie táhne s vojskem Markéta a je jí také třeba zdolat. Teprve potom budu sedět bezpečně na trůnu.“

Alžběta zvedla oči od kuželek a se znepokojením zahlédla v matčiných očích náznak znepokojení. Dojde snad k dalším bojům? S hrůzou pomyslela na to, co se s nimi stane, jestliže otec prohraje.

Cecílie Nevilleová, vévodkyně z Yorku, se králi hluboce uklonila, napřímila se a panovník ji vřele objal. „Vrátil ses v pořádku ke mně, synu,“ řekla dojatým hlasem a políbila ho, přičemž nedokázala zadržet slzy. Poté rozpráhla náruč.

„Moje drahé děti!“ usmála se a Alžběta s Marií se k ní rozběhly. Působila sice královštějším dojmem než bába Riversová a vždy vystupovala náležitě vznešeně, avšak přesto pokaždé, když je spatřila, znovu zjihla.

„Jděte se hned podívat támhle do té truhly a třeba tam najdete něco, co vás potěší,“ vyzvala obě děvčata. Pokaždé pro ně měla někde schované něco příjemného, ať už mince, cukrátky nebo nějaké tretky. Tentokrát to byl pro každou zlatý přívěsek – Alžbětin byl posázený jantarem a Mariin beryly. Obě jí nadšeně poděkovaly.

Vévodkyně si podrobně prohlédla malého Neda, který nejistě hleděl na její hlavu skrytou pod závojem. „Vidíte, jak je silný!“ prohlásila vévodkyně. „Z toho bude pořádný král.“

Vybídla Alžbětu a Marii, aby si šly hrát, načež obě po delší době pocítily svobodu a začaly běhat z místnosti do místnosti po celém rozsáhlém Baynardově hradu, hrály si na honěnou a poté se pod dohledem mohutného sluhy dívaly z cimbuří dolů na Temži.

Následující den byl Velký pátek a obě nemohly vydržet klidně sedět při bohoslužbách v kapli, ačkoli bába je sledovala ostřížím zrakem. Sama byla velmi zbožná a totéž očekávala od vnoučat. Alžbětu zajímalo, co si myslí o tom, že Clarence se postavil na Warwickovu stranu. Neodpustila mu snad stejně upřímně jako otec? Určitě ji trápilo, že musí bezmocně přihlížet tomu, jak se její synové nenapravitelně rozkmotřili.

Král si odpoledne povolal své pány na zasedání rady do Baynardova hradu. Matka poté dětem, právě když si hrály s loutkami, přerušila zábavu.

„Pospěšte si, děvčata. Otec nám poručil, abychom se odebraly do londýnského Toweru. Chce nás tam zanechat v bezpečí po tu dobu, co bude pryč na severu, aby se vypořádal s Warwickem.“

Alžběta nechtěla na otcův nový odchod do boje ani pomyslet. Pomáhala paní Jakesové balit cestovní truhlice, a přitom si zoufale přála, aby otec mohl zůstat s nimi. Vždyť spolu byli tak krátce. Když došlo k loučení na přístavišti, nasadila si statečný výraz, jak se slušelo na princeznu, a snažila se ubránit pláči. Jenže to nedokázala. Když král viděl, jaká úzkost se jí zmocnila, uchopil ji do náruče a slíbal jí hrnoucí se slzy.

„Dohlížej na bratříčka,“ vyzval ji. „Já se brzy vrátím, o tom nepochybuji.“

Když ji matka odváděla k čekající lodi, Alžběta zvrátila hlavu dozadu a zamávala. Při tom si chtěla v srdci zachovat otcův usměvavý obličej.

Do Toweru je doprovázely obě báby spolu s canterburským arcibiskupem, ctihodným kardinálem Thomase Bourchierem, který byl pověřen, aby všem zajistil bezpečí. V hradu je v královniných komnatách očekávala lady Bernersová, kterou k sobě matka povolala, jakmile opustily útočiště. Alžběta se vrhla na krk své milované urozené vychovatelce, která pro ni odjakživa znamenala stálou a uklidňující osobu. Věděla, že kdyby s nimi lady Bernersová byla v azylu, určitě by si nepřipadala tak vydešená.

Královské komnaty v Toweru byly starší, a ne tak palácově pohodlné jako ty ve Westminsteru, ale nalézaly se v nich nástěnné malby provedené světlými barvami a patřily k nim i zahrady. Zatímco netrpělivě čekaly na zprávy, řádily Alžběta a Marie venku na jarním sluníčku. Cecílie se batolila za nimi a marně se snažila jim stačit, kdežto kojná Avice Wellesová seděla na lavičce, krmila Neda a zároveň očima hlídala sestry.

Nemusely s úzkostí čekat dlouho. Na Boží hod velikonoční s napětím zpozorovala, jak vzrušení poslové, zablácení od hlavy až k patě, královně přivázejí zprávu o velké bitvě, k níž došlo u Barnetu, severně od Londýna.

„Král zvítězil!“ volali, zatímco se kolem nich sbíhaly ženy a děti. „Warwick padl!“

Matka se pokřižovala. „Tak skončil mocný králotvůrce a náš velký nepřítel.“

„Král odjíždí na západ, madam, poněvadž královna Markéta se synem vtrhli do země a mezi lidmi se říká, že chce překročit Severn, vtáhnout do Walesu a spojit se s Jasperem Tudorem.“

„S tím rebelem!“ zamumlala matka. „Tihle Tudorové vždy působí potíže. Takoví waleští povýšenci! Modlím se, aby můj pán narazil na Markétu dřív, než dotáhne k Severnu. Kéž ho Bůh chrání!“ Alžběta tu modlitbu po ní v duchu opakovala. Královna Markéta ji často strašila ve snech jako hrozivý přízrak, který chce rozdrtit otce a přivodit zkázu rodu Yorků. A její syn, Eduard z Lancasteru, byl soudě podle lidských řečí, jež vyslechla, zlý mladík. Princezna by byla ráda věděla, jestli jeho žena, Warwickova mladší dcera Anna, přišla do Anglie s ním. Nemohla se ubránit, aby si o ní myslela jen samé špatné věci za to, že souhlasila, že si ho vezme, ačkoli věděla, že manželzy a manželky dětem vybírají otcové a matky. Ještě že strýc Clarence tentokrát bojuje po boku strýce Gloucesteru na otcově straně.

Nějak přežily tři pomalu se vlekoucí úzkostné týdny, než se nakonec dozvěděly o králově triumfálním vítězství v bitvě u Tewkesbury.

„Byla to krvavá bitva, Vaše Jasnosti,“ hlásil posel, „ale Eduard z Lancasteru teď leží mrtvý na bitevním poli a Markéta byla zajata. Král se právě vrací do Londýna.“

Alžběta pocítila záchvěv smutku kvůli Markétě, která přišla o všechno. Viděla, jak matka popadla z kolébky nespokojeně se durdícího Neda, jako by si představovala ztrátu milovaného dítěte. Vzápětí se však ovládla a obrátila se k nim s rozzářenými očima. „Chvála Bohu!“ vydechla, zatímco bába Riversová ji k sobě přitiskla, bába Yorková se pokřížovala a sklonila hlavu v modlitbě. Alžběta se obrátila k Marii. „Že to ale je báječná zpráva? Otec se vrací domů!“ A šťastím se dala do tance.

Radost jim však dlouho nevydržela. Následující den matka vzhlédla od šití. „Co je to za hluk?“ Vstala a vyhlédla z okna své velké síně, z níž byl výhled na Temži. „Chraň nás Pán Bůh!“ vykřikla.

Alžběta, která pořádala hostinu pro své miláčky, vyskočila a přistoupila k babičkám, které odložily vyšívání a spěchaly k oknům. Při pohledu proti proudu Temže uviděly nad Londýnským mostem velký počet shromážděných lodí plných ozbrojených mužů.

„To je prapor toho levobočka z Fauconbergu,“ vydralo se matce ze sevřeného hrdla. „Patří k Markétiným nejhroliivějším přívržencům. Pane Bože, co má asi za lubem?“

Povolala hejtmana velícího posádce Toweru, který vzápětí přispěchal.

„Madam, jsem si vědom hrozícího nebezpečí. Když se objevily první lodě, vyslal jsem zvědy, aby zjistili, co se děje. Zaslechli Fauconberga, jak se chvástá, že přišel zbavit krále Eduarda trůnu a znovu nastolit Jindřicha z Lancasteru.“

„Jak si může takhle troufat?“ zvolala matka. „Copak neví, že věc Lancasterů je ztracena?“

„Postavíme se jim na odpor, madam,“ sliboval hejtman, „ale na těch lodích se nacházejí tisíce bojovníků. Zdejší velitelé se domnívají, že jsou to určitě žoldnéři a mezi nimi i nějací piráti – zkrátka obvyklá chátra, která vyvolává nepokoje. Obávám se, že zuřivost té nebezpečné sebranky nebude jen tak snadno odražena, ale čas pracuje pro nás, poněvadž se zřejmě nejdřív chystají zaútočit na Londýn a potom teprve se pokusí dobýt Tower.“

Alžběta začala hrůzou bědovat. Lady Bernersová jí položila ruku na rameno. „Tady jsme v bezpečí, holčičko,“ řekla jí.

„Nebojte se, vznešená princezno,“ ujišťoval ji hejtman. „Měšťané zavřeli brány a stavějí barikády. Starosta poslal vzkaz, že vyslal ke králi rychlé posly, aby na něho naléhali, ať co nejrychleji spěchá bránit City a Vaše Jasnosti.“

„Do té doby však budeme v nejhorším nebezpečí, jaké nám kdy hrozilo,“ zajíkla se matka. „Levoboček Fauconberg se určitě pokusí zmocnit Toweru, poněvadž tu je král Jindřich.“

Alžběta ztuhla hrůzou. Lady Bernersová přece tvrdila, že jsou v bezpečí! A matka teď tvrdí, že jim hrozí nebezpečí. Komu tedy má věřit?

S úlevou si však všimla, že hejtman vypadá klidně.

„Madam, Fauconberg především musí zdolat obranu Londýna, poněvadž kdo ovládne sídelní město, tomu pak padne do rukou celá země. Já teď půjdu řídit obranu. Máme tu velký počet mužů a dostatek palných zbraní. Nedělejte si starosti.“

Navzdory jeho statečným slovům si ženy připadaly napjaté jako tětíva luku a nedočkavě čekaly na další zprávy.

„Osudem žen vždy je sedět doma a čekat,“ rozčilovala se matka. „Škoda že nejsem muž a nemůžu něco dělat tam, kde se dějí důležité věci.“

„To by je určitě vyděsilo,“ zažertovala bába Riversová.

„Musíme doufat v Boha,“ ozvala se bába Yorková. „Jdu se modlit do kaple.“

„A já,“ rozhodla se matka, „si jdu promluvit s Jindřichem z Lancasteru.“

„Cože?“ vyhrkly jedním hlasem obě starší ženy.

„Přesvědčím ho, aby měl rozum a poručil levobočkovi, ať toho nechá, aby se předešlo krveprolití.“

„Doufám, že má všech pět pohromadě,“ řekla bába Yorková, „jenže se stejně bojím, že s ním budeš jen ztrácet čas.“

„Za pokus to přece stojí,“ namítla matka a znovu povolala hejtmana. Tvářil se vyděšeně a snažil se ji od jejího úmyslu odradit, ona však trvala svém. „Prosím, přiveď ho sem.“

Jak Alžběta bázkivě sledovala, po chvíli se dostavili čtyři zbrojnoši a přivedli vlekoucí se postavu v zaprášeném černém plášti. Tak to tedy je ten otcův úhlavní nepřítel a soupeř – Jindřich z Lancasteru. S rozčuchanými šedivými vlasy, vyzáblými rysy a očima, které nervózně těkaly hned sem a pak zase tam a vypadaly tak divně prázdné, působil velice politováníhodným dojmem. Pro královnu měl nejistý úsměv, v němž se neskrývalo víc záludnosti než v bezzubých úšklebcích malého Neda, a Alžběta hned pochopila, že vůbec nemůže nikomu škodit.

Matka si očividně myslela totéž, poněvadž když na něho promluvila, hlas jí zněl laskavě. „Pane Jindřichu z Lancasteru, tví přívrženci hodlají zaútočit na Londýn, a my všichni jsme se tudíž octli ve velkém nebezpečí. Pomůžeš nám je odrazit? Stačí jediné tvé slovo a miska vah se vychýlí na opačnou stranu.“

Jindřich se rozhlížel kolem sebe. „Kde je Markéta?“

„Je na cestě sem,“ odpověděla matka.

„Je s Warwickem?“

„Ne, pane Jindřichu. Ten je mrtvý.“

„To já taky,“ zachvěl se mu mdlý hlas. „Ty jsi snad nějaký anděl?“

Alžběta na toho ubožáka upřeně hleděla. Jak by mohl být mrtvý?

Královna si povzddechla. „Pane Jindřichu, rozumíš mi? Venku jsou davy, které se chtějí tvým jménem zmocnit Londýna. Požádáš je, aby toho nechaly?“

Tupě na ně zíral. Královna zavrtěla hlavou. Pochopila, že neuspěla.

„Odvedte ho zpátky,“ nařídila strážným. Alžběta sledovala, jak přihrblá postava, obklopená žaláříky, pokorně odchází.

Matka se nemohla odtrhnout od oken. Ostatní ženy se snažily odhánět děvčata, ale měly v hlavě, jen co se děje venku, a tak toho brzy nechaly. Alžběta prostála celé hodiny s nosem přitisknutým na kosočtverce skleněných tabulek.

„Co se děje?“ Marie měla modré oči vytrěštěné hrůzou. „Nic nevidím.“ Byla příliš malá, aby se mohla dívat z oken.

„Na pravém břehu v surreyském hrabství připravují děla,“ řekla jí Alžběta a sama měla co dělat, aby nepropadla panice. „Matko, proč to dělají?“

„Děla nemíří na Tower,“ poučila ji matka. „Vypadá to, jako by chtěli ostřelovat City.“

A až ho dobudou, obrátí děla proti Toweru. Alžběta byla celá strnulá strachem. Co se s nimi se všemi asi stane? Jsou hradby Toweru dost silné, aby je ochránily?

Brzy se dočkaly několika sloupů dýmu.

„Zapálili most!“ vykřikla bába Riversová. Alžběta upřeně sledovala, jak vyšlehly plameny a Londýnský most začal hořet. Byl to hrozný pohled, ale ne tak děsivý jako ohlušující rány z děl.

„Míří na Starou bránu a také na Biskupskou!“ Matka překřičela rámus a přitáhla si dcerky k sobě. Alžběta si zakryla uši dlaněmi a Marie začala naříkat. Za chvíli obě i s Nedem jednohlasně skučeli a všechny ženy měly co dělat, aby je uchlácholily.

Alžběta se nedala odtáhnout od okna. S hrůzou sledovala zuřivé útoky obléhatelů. Bůh však Londýňanům dopřál mužného ducha, a tak bylo radost pohledět, jak statečně svůj most brání.

Levoboček se ovšem vyznal, to zřetelně viděly. Splouval s loděmi po proudu Temže a začínal vyloďovat velký počet mužů rovnou pod ní, totiž na přístavišti Toweru. S vrískotem se rozběhla ke královně, která se snažila utiшит malého Neda. Alžběta, oněmělá hrůzou, se zmožila jen na to, že tahala matku za sukně a ukazovala na okno. Vtom se však rozlehly ještě silnější rány, když útočníkům s rachotem odpověděla děla z Toweru. Hluk všem div neprotrhl bubínky.

Královna vrazila Neda do náruče lady Bernersové a rozběhla se k oknu. „Svatá Matko Boží, tak jsou tady! A já vidím plameny. Určitě zapálili nějaké blízké stavení.“

Alžběta se podívala na starší ženy. Všechny měly v obličejích vepsaný strach. Bába Yorková se začala modlit růženec. Potom se však rozlehly hluché rány od Staré brány. Londýňané odpovídali palbou ze svých velkých děl! Zanedlouho četní Fauconbergovi muži k úžasu a uspokojení všech naskákali do svých lodí a odpluli.

Alžběta se křečovitě tiskla k matce. Na ten hrozný den neměla nikdy, ale

opravdu nikdy zapomenout. Venku v tu chvíli ještě pokračovaly boje a uši jim trhaly výkřiky a ječení.

„Podívejte se! Anthony nám přišel na pomoc!“ zvolala bába Riversová. Všechny se hnaly k jejímu oknu a dole spatřily, jak vnějším nádvořím na svých skvělých ořích projíždějí v čele početných bojovníků strýc Rivers a hejtmán Toweru.

„Jedou na pomoc obráncům City,“ vydechla bába.

Strýc Rivers ve stříbřitém brnění vypadal docela velkolepě. Matka vždycky říkala, že je dokonalým rytířem a ztělesněním všech ctností dvornosti. Jestli někdo mohl zachránit Londýn, tak to byl právě on. Vzápětí k nim dolehl další hluk boje, tentokrát zuřivější, ale pak postupně utichal.

Všechny se po sobě podívaly. „Je to už skutečně za námi?“ zašeptala matka. Alžběta se ani neodvažovala doufat. Byla by dala cokoli za to, aby věděla, co se tam venku děje. Všude však trval klid.

Po nějakém čase, který se ovšem nekonečně vlekl celé hodiny, strýc Rivers s hejtmánem a jejich bojovníky s hlasitým klapotem kopyt přicválali zpět, byli rovnou uvedeni do královny komnaty a všichni sršeli hlasitým vtipkovaním.

„Levoboček uprchl,“ oznámil jim strýc. „Pronásledovali jsme vzbuřence až do Stepney.“ Usmál se. „Myslím, že máme důvod k radosti, milá sestro.“ Obrátil se na hejtmána. „Nejspíš trochu vína pro všechny! Je opravdu co slavit a mně se upřímně ulevilo při pomyšlení, že až se Jeho Jasnost vrátí, nalezne rodinu v bezpečí.“

Sklonil se k Alžbětě. „Chovala ses velmi statečně, ty moje nejmilejší holčičko!“ Byl tak hezký a statečný! Vděčila mu za svůj život. Srdce jí překypovalo láskou a vděčností.

Otec se tedy vrátil! Po šesti dnech, kdy ho silou mocí přivolávala, Alžběta stála u velkého arkýřového okna domu v ulici Na Tržišti, z něž královna s paními sledovala průvod. Netrpělivě poskakovala. Zvony londýnských kostelů radostně vyzváněly a v ulicích pod nimi se tísnily nadšené davy; všude okolo se z oken ověšených koberci a pomalovanými látkami vykláněli lidé. Když se nadšení vystupňovalo až v řev, natahovala krk, aby zahlédla blížícího se krále – a najednou tam byl, na bílém oři vypadal jako nějaký bůh, kyrys se mu leskl a od koruny na přilbě se odrážely sluneční paprsky. Celý rozesmátý zvedal ruku, aby odpovídal na nadšené vítání, a když spatřil v okně královnu

se svými dětmi, uklonil se v sedle. Až příliš brzy se však ztratil z dohledu, ale za ním pochodovaly zástupy bojovníků, které lidé také bouřlivě vítali.

Náhle Alžbětinu pozornost upoutala žena v černém, jež seděla na voze obklopeném dvěma zbrojnoši. S napjatým výrazem v obličejí upřeně hleděla před sebe, jako by ani nevnímala dav, který ji obklopoval.

„Markéta,“ pronesla matka ponurým tónem. Tak tohle tedy je ta zlá královna, která se odvážíla pozvednout ozbrojenou ruku proti otci! Jak poniženež si musí připadat – teď, když ji v hanbě vozí jako zajatkyňi po Londýně.

„Co s ní bude?“ zeptala se Alžběta.

„Otec projevil milosrdenství,“ odpověděla jí matka. „Pošlou ji zpátky domů do Francie, což je lepší osud, než jaký si zaslouží. Ale rádi se jí zbavíme!“

Alžběta se nemohla ubránit alespoň troše soucitu s Markétou, protože právě ztratila v boji syna, a pravděpodobně se už nikdy neuvidí se svým pánem. „A kde je Anna Nevilleová?“ zeptala se.

„Nemám tušení,“ odpověděla královna.

Když průvod skončil, všichni odjeli do Westminsteru, kde král uspořádal hostinu na oslavu svého vítězství. Bylo úžasné zase pobývat v rozsáhlém starém paláci, který se rozmáchle rozkládal na levém břehu Temže. Alžběta byla radostí bez sebe, když znovu spatřila velkou síň, vzosné věžičky kaple svatého Štěpána, skvělé věže a nové řady královských komnat – to vše bylo jejímu srdci tak blízké a drahé.

Směla zůstat vzhůru a zúčastnit se hostiny, obléct si svou damaškovou róbu s vysokým pasem a přiléhavými rukávy. Seděla u vysoké tabule, připadala si velice důležitá a užívala si skvělá jídla, jež jí předkládali, poněvadž byla mnohem chutnější než to, čím je krmili v dětských pokojích. Vedle ní, ale u nižšího stolu seděla s lordem Stanleym otcova sestra, teta Suffolková, která mu byla tak velice podobná a měla tolik trpělivosti s malou holčičkou, která se ze všech sil snažila vmísit do rozhovoru dospělých. A jako vždy se chovala laskavě a nikdy jí v tom nepřekážela. Otec však vypadal ustaraně. Pokaždé když na něho Alžběta pohlédla, byl hluboce ponořen do rozhovoru se strýcem Gloucesterem a komořím, růžolícím, srdečným lordem Hastingsem, který byl jeho velkým přítelem a rádcem. Ti tři vstali před koncem hostiny, uklonili se královně a odešli. Matka sice vypadala zneklidněně, ale přesto s bábou Yorkovou dál probíraly, co se toho dne událo.

Alžběta potlačila zívnutí. Když pro ni přišla lady Bernersová, aby ji uložila do postele, hluboce se matce uklonila a vděčně se nechala odvést. Když pro-

cházela kolem královny, zaslechla, jak tlumeně říká bábě: „Tak to bude nej-
lépe. Nemá jinou možnost.“

Takové věci si povídali dospělí a jí to nic neříkalo. Během několika násle-
dujících dní, které strávila se sourozenci v dětských pokojích a v královnině
soukromé zahradě, si však všimla, že si dospělí spolu šeptají, a jakmile se
k nim přiblíží, přestanou mluvit, jako když utne. Když si hrála, jen hru před-
stírala a přitom pozorně naslouchala a natahovala uši, jestliže si chůvy spolu
vyprávěly a domnívaly se, že je nemůže slyšet. A tak nakonec zjistila, že Jin-
dřich z Lancasteru je mrtvý.

„Celé je to záhada,“ řekla paní Jakesová. „Říká se, že když se to stalo, lord
Gloucester byl v Toweru.“

„Věříš tomu, co bylo oznámeno, totiž že Jindřich zemřel čirým žalem poté,
co se dozvěděl o smrti svého syna a zajetí své choti?“ To se ptala lady Ber-
nersová.

Následovala krátká odmlka. „Možné to je. Zнала jsem člověka, který padl
na místě mrtvý, když se dozvěděl, že mu ženu přejela kára.“

„Přesto mi to nejde z hlavy. Doneslo se mi, že když byl mrtvý Jindřich
vystaven v rakvi v katedrále svatého Pavla, prkny kapala na podlahu krev.
Připadá mi to divné, protože mrtvolky přece nekrvácí. Ale nemůžu z toho
vyvozovat žádné závěry. Pamatuji, komu sloužíme.“

„Jistě, ale stejně si nemůžu pomoci, pořád mě napadá, že se někdo rozhodl
zničit setbu.“

„Myslím, že bychom toho měly nechat,“ rozhodla lady Bernersová, a ženy
začaly probírat nové oblečení pro Neda, poněvadž už vyrůstal z povijanu.

Chudák ten blázen, pomyslela si Alžběta. Snad se rád rozloučil se svým
smutným životem a odebral se do nebe, ale ta zdánlivá drobnost týkající se
krvácení na dlažbu byla hrozná. Nechápala, co měla na mysli lady Berner-
sová, ani proč strýc Gloucester byl v Toweru, právě když Jindřich zemřel,
ani co znamená výrok paní Jakesové o zničení setby.

„Co znamená setba?“ zeptala se matky, když si večer přišla pro požehnání.

„Je to zaseté zrno, z něž vyroste nějaká rostlina nebo květina,“ poučila ji
matka. Alžběta z toho byla zmatená. Vůbec to nechápala.

Byla by se na to ráda zeptala strýce Gloucester. Určitě by jí mohl říct, co
se vlastně v Toweru stalo. Jenže nikdy nevstročil do královniny komnaty,
alespoň ne, když tam byla Alžběta, a tak vyčkávala.

Příležitost se jí naskytla, když se král s celou rodinu včetně malého Neda,

namačkanou v reprezentativní přepychově čalouněné kajutě královské lodi, vydal na výletní plavbu po řece. Matka Alžbětě a Marii dovolila, aby vyšly na palubu, a strýc Gloucester se nabídl, že na ně dohlédne. Všichni pak pozorovali, jak je míjejí jiné lodě, a žasli nad krásami Londýna. Po hrozných bojích z předcházejících týdnů všude vládla klid a mír. Alžběta se dosud při té vzpomínce pokaždé vnitřně otrásla.

Když se přibližovali k Londýnskému mostu, loď se rozhoupala, poněvadž se tam vzdouvaly vysoké vlny. Všimla si, že Gloucester udržuje rovnováhu, a vzpomněla si, že je hrbatý, což ovšem zakrývá tak dokonale, že si nikdo ani nevšimne jeho postizení, které mu mimoto vůbec nebrání v tom, aby statečně bojoval v bitvě.

Po chvíli využila příležitosti, která se jí toho dne naskytl. „Strýčku, byl jste u Jindřicha z Lancasteru, když umřel v Toweru?“

Upřeně si ji měřil, a přitom se mračil. „Ne, nebyl jsem tam, Bessy. Proč se ptáš?“

„Slyšela jsem, jak někdo říkal, že jsi tam byl.“

„V Toweru jsem sice byl, ale s královským posláním.“ Pohledem zkoumala rysy jeho vážného obličejí s nápadně vystupující bradou, nosem připomínajícím zobák a tmavýma očima. Věděla, že jí nebude lhát. Vždy byl oddaný otci a sdílel s ním vyhnanství. Král tvrdil, že má vznětlivou a prudkou povahu a on sám nemá nikoho, na koho by se mohl víc spolehnout.

„Bylo mi Jindřicha z Lancasteru líto,“ řekla Alžběta. „Byl to blázen.“

„Byl a zemřel žalem,“ ujistil ji strýc Gloucester. „Válka mezi Yorky a Lancastery si vyžádala strašlivé oběti. Když jsem byl mladý, Warwick pro mě byl otcem, zvláště poté, co můj vlastní padl v bitvě u Wakefieldu. To bylo, než ses narodila. Jenže Warwick zradil krále a náš rod. Právě on nesl odpovědnost za celé to nedávné krveprolití.“ Upřeně se zahleděl na břeh a zamračil se. „Je dobře, že si Bůh vzal Jindřicha z Lancasteru k sobě právě teď. Svržený král vždy znamená hrozbu pro jeho nástupce a zůstává zdrojem vzpoury.“ Usmál se na ni chlácholivě. „Ale nemarněme čas smutnými věcmi, Bessy. Měla by sis užívat výlet. Podívej se támhle, to je Placentia!“ Ukázal na krásné sídlo na břehu Temže u Greenwiche.

Život se vrátil do starých veselých kolejí. Otec znovu bezpečně dosedl na trůn, nepřátelé byli poraženi a už se neměli znovu pozvednout. A matčino břicho se opět vzdouvalo dalším dítětem.

Ned mezitím dostal vlastní domácnost včetně komořího, mistra Vaughana, který ho před lidmi nosil v náruči, a kaplana, matčina mladšího bratra, strýce Lionela, který se vyznačoval velmi mírnou povahou. V červenci byla Alžběta při tom, jak král oficiálně ustanovil Neda princem waleským a přiměl své urozené pány, aby mu jakožto svému nepochybnému synovi a nástupci složili přísahu věrnosti. Hrdě sledovala, jak šlechtici v čele s Clarencem a Gloucesterem jeden po druhém přistupovali a vzdávali hold.

V prosinci se Ned už naučil chodit. Právě se batolil do Alžbětiny rozevřené náruče, když vtom přišla lady Bernersová s dopisem určeným do jejích rukou. „Královna říká, že jej můžeš otevřít.“

Alžběta zlomila obyčejnou pečeť. Ještě neuměla číst, a tak podala list urozené vychovatelce.

„Je od hraběnky Warwickové,“ oznámila lady Bernersová a zároveň ji přešel úsměv. „Prosí vás, abyste se za ni u krále přimluvil. Tvrdí totiž, že ji spolu s pány Clarencem a Gloucesterem připravil o statky. Bessy, myslím, že bychom jej měli ukázat Jeho Jasnosti.“

„Chci mu jej dát,“ řekla Alžběta, poněvadž byla zvědavá, co se za tím dopisem skrývá.

„Tak dobře,“ řekla lady Bernersová.

Alžběta předala list otci, když za nimi po nešporech přišel. Postavila se vedle jeho křesla a sledovala, jak se při čtení zachmuřil. „Je to bláhová žena a nemá vůbec právo se na tebe obracet, Bessy.“ Přitáhl si dcerku na kolena skrytá pod damaškem. „Žádné statky jsem jí neuloupil. Její manžel zemřel jako zrádce a ona od té doby pobývá v útočišti. Warwickova rozsáhlá panství mají přejít na jeho dvě dcery. Strýci Clarenceovi jsem dovolil, aby je spravoval, poněvadž má za ženu Isabelu. Strýc Gloucester se teď, když ovdověla, chce oženit s Annou, a já jsem poručil, aby, až k tomu dojde, Warwickovy statky byly rozděleny mezi mé bratry.“

„Ale co paní Warwicková?“ litovala ji Alžběta, poněvadž věděla, jak bezútešný může být život v azylu.

„Parlament ji prohlásí za úředně mrtvou, aby mohly dědit její dcery.“

Alžběta vzhlédla ke králi, poněvadž se nemohla smířit s tím, že někdo může být prohlášen za mrtvého, ačkoli není.

„Nezůstane bez prostředků,“ ujistil ji otec.

„Tak kdy se tedy strýc Gloucester ožení s Annou Nevilleovou?“

Otec si povzdechl. „Ptáš se dobře, Bessy. Potíž ovšem je v tom, že zmizela. Nikdo neví, kde vlastně je.“

„Nejspíš to ví Clarence,“ zašveholila matka a zabodla jehlu do vyšívání na kanavě.

„Popírá to,“ odporoval jí král.

„Ale kdo by nejvíc ztratil, kdyby si Gloucester vzal Annu? Clarence si chce nechat celé dědictví pro sebe.“

„Sotva by zašel tak daleko, že by ji někde skrýval.“

Matka vypadala podrážděně. „Můj pane, měl byste se naučit vidět bratra takového, jaký skutečně je. Když se zrádně spojil s Warwickem, byl jste až příliš shovívavý. A mě a můj rod přece z celé duše nenávidí. Považuje nás za povýšence, kteří se derou nahoru, a tak to bylo vždy.“

„Domnívám se, že o tomhle si můžeme promluvit někdy jindy,“ řekl na to otec a postavil Alžbětu na podlahu. „Předpokládám, že se těšíš na Vánoce, Bessy. Oslavíme je tady ve Westminsteru, budou se pořádat různé hry, převlékání, hostiny a maškarády. Chystám báječné oslavy, abychom si vynahrádili uplynulý rok.“

Alžběta zatleskala. „Už se nemůžu dočkat!“ vyhrkla. Ale když v noci ležela v posteli a nespala, nebylo to kvůli nadcházejícím Vánocům, ale protože jí pořád vrtalo v hlavě, kde asi je Anna Nevilleová.

3

1472–1475

Otec často mluvil o krásách Brugg, v nichž jako host burgundského vévody prožil vyhnanství. Pořád byl samý burgundský vévoda sem a burgundský vévoda tam a Alžběta brzy poznala, že burgundský dvůr udává v celém křesťanstvu tón, pokud jde o velkolepost v umění, módě i mravech.

Otec však byl odhodlán nedat se nikým zastínit, a tak na svém dvoře nijak nešetřil, poněvadž chtěl, aby svou nádherou dělal dojem na vlastní poddané i na cizí návštěvníky. Alžběta si zvykla vídat řemeslníky a nádeníky, jak donekonečna zvelebují nejen Westminsterský palác, ale i všechny ostatní, přestavují je z nových červených neomítaných cihel, které byly tak oblíbené v Burgundsku, pozlacují táflování, instalují do oken vitraje a rozvěšují vzácné čalouny a tapiserie od vlámských mistrů. Otec vynakládal celé jmění na svůdné nástrahy královské vznešenosti, obzvláště na výstřední oblékání, nákladné klenoty a přepychové stolování. Pohled na to vše Alžbětu vzrušoval a v duchu si slibovala, že jestli se někdy provdá za nějakého krále nebo významného panovníka, bude sama mít stejný dvůr.

Ať dvůr pobýval kdekoli, pokaždé pozorovala otce, jak slavnostně zasedá nebo se samozřejmě pohybuje mezi svými dvořany, vždy příjemně naladěný a přístupný. Měl vrozený dar, jak vycházet s prostými lidmi. Velice se jí líbilo, když viděla, jak někomu zaraženému jeho královskou velkolepostí vrací řeč tím, že mu laskavě položí ruku na rameno. Věděla také, že když se otec rozhněvá, dokáže se tvářit strašně na ty, kdo se ho dotkli, ale nikdy ne na děti. A matce často projevoval velkou něhu.

Jednou na začátku jara přišla matka ve Westminsteru do dětských pokojů, čekala další dítě a opatrně se sesunula na lavici vedle Alžběty. „Už je ti šest let, Bessy, a tudíž nastal čas, abychom tě začaly vyučovat. Musíš se naučit, jak být chotí významného panovníka i všem věcem, jež přísluší královně. Začneme tím nejdůležitějším, což jsou počestnost a cudnost, to znamená vlastnosti, které muži tolik obdivují.“ A pustila se do dlouhého kázání o tom, co se očekává od mladé ženy. „Musíš se nosit s velkou důstojností,